

MADANIYAT VA SAN'AT SOHASIDA ZAMONAVIY BOSHQARUV JARAYONI: MUAMMOLARI VA YECHIMLARI

Bozorbaeva Sayyora Gulyamovna

Guliston ixtisoslashtirilgan san'at maktabi Psixologi

ANNOTATSIYA

Har bir sohada boshqaruv muammosi mavjud bo'lganligi sababli madaniyat va san'at sohasida ham buni yaqqol ko'rish mumkin. Shu sababli mazkur maqolada madaniyat va san'at boshqaruvining nazariy asoslari ilmiy dalillar bilan keltirilgan.

Kalit so'zlar: san'at, madaniyat, boshqaruv, nazariya, muammo, ijtimoiymadaniy, targ'ibot-tashviqot.

Barchaga ma'lumki madaniyat va san'at sohasi faoliyatidagi tadbirlarning o'ziga xos xususiyatlaridan biri u bir marta tashkil qilinib, asosan, bir marta namoyish qilinadi. Agar spektakllar, kinofilmlar tayyorlanganidan so'ng yuzlab marta namoyish qilinsa, ijtimoiy-madaniy muassasalardagi tadbirlar, asosan, takroran qo'yilmaydi. Madaniyat va san'at sohasi menejmenti tadbirlarining deyarli hammasi xuddi shu xususiyatga ega. Faqat badiiy targ'ibot-tashviqot jamoalari, ba'zi mavzuli kontsert dasturlari bir marta tayyorlanib, har xil joylarda bir necha marta namoyish etilishi mumkin. Ular ma'lum vaqt mobaynida (masalan, ma'lum mavsumda, ish jarayonida, ya'ni paxta, g'alla yig'im-terimida...) bir necha marta namoyish qilinishi mumkin. Lekin ma'lum muddatdan so'ng, albatta boshqa yangi dastur tuzishga tayyorgarlik ko'riladi. Agar teatrda qo'yilgan pyesani yana bir necha yildan keyin qaytadansahnalashtirish mumkin bo'lsa, ijtimoiy-madaniy muassasa tadbirlarida bu holat takrorlanmaydi. Biror tadbir ssenariysi sxemasini ikkinchisiga qo'llash mumkin emas. Har qanday yangi ssenariy yangi tuzilishni, yangi mehnatni talab qiladi. San'at sohasi boshqaruvi bu-jamoa miqyosidagi ijodiy jarayon sifatida namoyon bo'ladi. Qishloqlardagi jamoat tashkilotlari esa shaxsni madaniyat va san'at sohasi faoliyatiga jalb etishga yo'naltiruvchi sub'ekt sifatida jamoat faoliyatining namoyondasi hisoblanuvchi alohida shaxs emas, balki jamoa, birlashma, madaniy uyushma yoki keng xalq ommasi o'rtasida ma'naviy faoliyat olib boruvchi jamoat tashkilotlari belgilanadi. Ayni paytda jamoat tashkilotlari faoliyatining samaradorligi ular bilan individual ijodiy faoliyat birligiga bog'liqligini ham hisobga olish zarur. San'at sohasi boshqaruvida ishtirok etuvchi sub'ektlar tabiatiga ko'ra individual, guruhli va ommaviy kabi shakllarga ajratiladi. Ijtimoiy-madaniy faoliyatning har bir turiga muayyan shakl mos keladi. O'qish, amaliy san'at asarlari bilan tanishish san'at asarlarini umumlashtirishning individual shakli hisoblanadi. Badiiy ijrochiilk, turizm va xavaskorlik ijodiy birlashmalari badiiy qadriyatlarni ommalashtirishning guruhli shakli hisoblansa, spektakllar, filmlar, kontsertlar tomosha qilish va bayramlarda ishtirok etish madaniy

faoliyatning yuqorida bayon qilib o'tilgan individual, guruhli va ommaviy shakllari muayyan madaniy an'analarning uyg'unligini nazarda tutadi. Dunyo globallashib borar ekan, insonlar o'rtasida dunyo xalqlari madaniyatiga qiziqish ortib boraveradi. Kishilar tomonidan san'atning barcha soha va turlariga bo'lgan ishtiyoq va o'rganishlar hamda istemol qilishga talabning ortib borishi muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bu holat esa turli yutuq va muammolarni olib keladi hususan, chet ellik kontekstlarda nodir bo'lmagan san'at shakllari ular talqin qilinadigan tarzda talqin va qabul qilinadimi? Ular haqida tasavvur va bilimlar yetarli mi? Globallashuv jarayonida ushbu jarayonlar qanday qilib insonlar ijtimoiy-maishiy turmush tarziga ta'sir etmoqda? Chet el san'ati shakllariga qiziqishning sabablari nima va ular mahalliy, xorijiy va xalqaro bozorga qanday ta'sir ko'rsatadi? Madaniy qadriyatlar va madaniy mablag' bilan taqqoslashning tor doirasi nima? Masalan, g'arb va sharq davlatlari san'at hizmati qay darajada qiyosiy tahlil eta olinyaptimi-degan turlicha savollarni qo'ymoqda bugungi kun. Yuqoridagi savollar javobi birinchi navbatda san'at menejmenti rivoji va unga bo'lgan davlatning siyosati alohida hamaiyat kasb etib, rivojlangan davlatlar siyosatidan ham o'rin olganligini kuzatishimiz mumkin. San'at menejmenti tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini birlashtirib turish juda ko'plab rasmiy va norasmiy yondashuvlarda shaxslar va jamiyat uchun hayot sifatini yaxshilashda juda samarali bo'lishi mumkin. Tanqidiy fikrlash nima? Qanday qilib bu kundalik hayotimizda ro'y beradi? Tanqidiy fikrlashni ingl. Mos yozuvlar bilan aniqlashni yaxshi ko'raman: vertolyot. Tanqidiy fikrlash qobiliyatini qo'llashda, g'oyani, yoki har tomondan masala va barcha nuqtai nazarlardan ustun bo'lishi kerak. Barcha burchaklarni bosib, nuqtai nazarga ega bo'lish va har bir pozitsiyadan ma'lumot olish qaror qabul qilishda yordam beradi. Barcha nuqtai nazarlar ko'rib chiqilgandan so'ng, yanada kuchli qaror qabul qilish mumkin. Tanqidiy fikrlash o'z-o'zini aks ettirish uchun juda muhimdir. Ma'naviy hayotga erishish va hayotimizni shu tarzda muvofiqlashtirish uchun biz qadriyatlarimiz va qarorlarimizni oqlashimiz va o'ylashimiz kerak. Tanqidiy fikrlash bu o'z-o'zini baholash jarayoni uchun vositalarni taqdim etadi. Tanqidiy fikrlash va ijodiy ifodalar odamlarning mehr-shafqatli va bag'rikenglik xususiyatlarini yanada yaxshilaydi. Tanqidiy fikrlash bizni yakuniy natijaga olib boradi. Shuningdek, bizni axloqiy va axloqiy jihatdan boshqarishi mumkin. Biz turli vaziyatlar va fikrlar nuqtai nazaridan vaziyatlarni, strategiyalarni va muammolarni ko'rib chiqqani uchun, bu jarayon boshqa odamlar va turli vaziyatlar bilan muloqot qilish imkonini beradi. Fikr va takliflarni muzokara qilish va motivatsiya qilishni o'rganish suhbatni va yakuniy natijaga ko'ra yuqori darajaga ko'tariladi. San'at sohasi boshqaruvi jabhalarida tanqidiy fikrlashning ahamiyati muhim sanaladi. Tanqidiy fikrlash muammoni hal qilish yoki yakuniy natijaga erishish uchun strateglashtirishdan ko'ra katta. Tanqidiy fikrlash bizni intellektual, axloqiy va ijodiy fikrlashni o'rgatadi. San'at sohasi boshqaruvida AQShda xalqaro miqyosda ham san'at asarlarini yaratish yoki galereyalar, muzeylar va madaniyat markazlari uchun ishlashga alohida e'tibor qaratgan. San'atning insoniy sharoitga qanchalik muhim ekanligini tushunish uchun bor imkoniyatlarini ishga

solishdi. Insonlar hayotida san'atga ega bo'lish san'atdan hayratlantirish imkoniyat beradi. San'at boshqaruvchilari tomonidan istemolchilarning qiziqish vaistaklari doimiy ravishda turli tadqiqot va so'rovlar olib borishdi. Turlicha savollar bilan yondashishdi. Men nima izlayapman? Men nimani tinglayapman? Men nimani o'qiyman? Bu rassom nima deyishga urinadi? Qanday his etaman? Ushbu muallifni etkazishga harakat qilayotgan narsa nima? Reaksiyalar katta farq qilishi mumkin

Foydalanilgan adabiyot va internet saytlar ro'yxati

1. Boltaboyeva U., Rakhmonova N., Usmonov S. Characteristics of speech Art: problems and solutions //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2020. – T. 10. – №. 4. – С. 559-567.
2. Болтабоева У. Нутқ санъатининг ўзига хос хусусиятлари: муаммо ва ечимлар //Oriental Art and Culture. – 2020. – №. I (2).
3. Усмонов Ш. САҲНАДА ТАШҚИ ҚИЁФАГА АКТЁРНИНГ МУНОСАБАТИ //Oriental Art and Culture. – 2020. – №. II.
4. Dehqonov R., Tursunova G., Abdunazarov Z. Pedagogical approaches to the formation of musical literacy of students in the sytem of higher education //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2020. – T. 5. – №. 3. – С. 91-95. 11. Tursunova G., Karimov B. PEARLS OF UZBEK NATIONAL DANCE //International Engineering Journal For Research & Development. – 2020. – T. 5. – №. Conference. – С. 4-4.
6. Абдуназаров З. МИЛЛИЙ ЎЙИНЛАРИМИЗ ИШТИРОКИДА ЁШ АКТЁРЛАРНИ ТАСАВВУРИ ВА ДИҚҚАТИНИ ЧАРХЛАШ //Oriental Art and Culture. – 2020. – №. III.